

75. 706492
61
nt

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 42

1 september 1982

No. 9

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

---

J. T. de JONGE, Hinderlijke of schadelijke insekten in en om gebouwen in 1981: 129; C. van ACHTERBERG, Notes on some type-species described by Fabricius of the subfamilies Braconinae, Rogadinae, Microgastrinae and Agathidinae (Hymenoptera: Braconidae): 133; A. DIA & L. BOTOSANEANU, Un cas de gynandromorphisme chez un trichoptère hydroptilide du Liban (Trichoptera: Hydroptilidae): 140; G. G. M. SCHULTEN & H. R. FEIJEN, A new species of Trichogramma (Hymenoptera: Trichogrammatidae) from Malaŵi, parasitizing eggs of *Chilo diffusilineus* (de Joannis): 142; KORTE MEDEDELING: M. C. R. FRANSSSEN, *Lymantria dispar* (Linnaeus): 139; LITERATUUR: 132.

Hinderlijke of schadelijke insekten in en om gebouwen in 1981

door

J. T. de JONGE

Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne Afdeling Bestrijding van Ongedierte

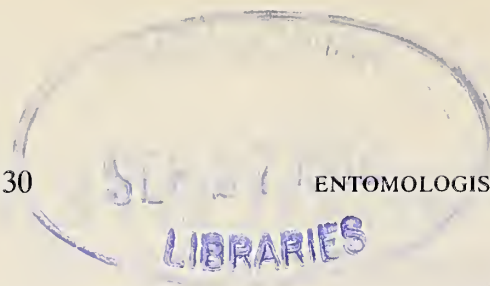
ABSTRACT. — Annoying or injurious insects in and near buildings in 1981. Large numbers of the American cockroach, *Periplaneta americana* (Linnaeus) were found on a dumping ground. Each year we get more complaints on the brown house moth, *Hofmannophila pseudospretella* (Stainton), being harmful especially on woollen carpets. Two beetle species namely *Trox scaber* (Linnaeus) and *Ptinus clavipes* Panzer were found in the direct surroundings of birds' nests. Two weevil species coming from moist wood were found in buildings, namely *Pentarthrum huttoni* Wollaston and *Pselactus spadix* (Herbst).

INLEIDING

Evenals voorgaande jaren kwam in 1981 een groot aantal klachten binnen over hinderlijke of schadelijke insekten en mijten. Van een aantal soorten worden de omstandigheden beschreven waarbij ze werden gevonden. Bovendien worden enkele interessante bijzonderheden aangaande leefwijze en schade van deze soorten vermeld.

DICTYOPTERA

De Amerikaanse kakkerlak *Periplaneta americana* (Linnaeus) is al een aantal malen in gebouwen in Nederland aangetroffen. Dit jaar werd echter voor de eerste keer deze soort aangetroffen op een stortplaats waar voornamelijk grof vuil wordt gestort. Onder stukken zwerfvuil werden op sommige plaatsen 50-80 kakkerlakken aangetroffen. Van de Duitse kakkerlak, *Blattella germanica* (Linnaeus), die ook op deze stortplaats voorkomt, was al eerder bekend dat enorme aantallen daarvan op dergelijke plaatsen kunnen voorkomen. De enige doeltreffende bestrijding van kakkerlakken op stortplaatsen is het gestorte vuil afdekken met een tenminste 30 centimeter dikke laag zand.

LEPIDOPTERA

De zadenmot *Hofmannophila pseudospretella* (Stainton) is bekend door de schade die aangebracht wordt aan zowel plantaardige als dierlijke produkten. Mourier en Winding (1975) vermelden dat een hoge relatieve luchtvochtigheid voor de ontwikkeling noodzakelijk is en menen het teruglopen van het aantal klachten over de zadenmot in Denemarken te kunnen toeschrijven aan de drogere omstandigheden in woningen. In Nederland neemt het aantal meldingen over de zadenmot de laatste jaren toe, waarbij vrijwel altijd wordt vermeld dat er schade is ontstaan aan de wollen vloerbedekking (zie overzicht 1974-1981).

Aantal inzendingen (monsters) van de zadenmot per jaar.

1974-3	1978-14
1975-3	1979-18
1976-3	1980-49
1977-7	1981-93

Niet alleen absoluut, maar ook ten opzichte van het totale aantal klachten neemt het aantal meldingen over de zadenmot toe (Balkstra, 1981).

De graanmot *Sitotroga cerealella* (Olivier) wordt in Nederland weinig gevonden in opgeslagen voorraden en omdat de larve zich ontwikkelt in de korrel van verschillende graansoorten treffen we deze soort vrijwel nooit in woningen aan. Dit jaar bereikte ons echter een klacht waarbij de motten in vrij grote aantallen in een woning voorkwamen. De oorzaak bleek te liggen in een boeket droogbloemen waarin ook granen waren verwerkt. Na het verwijderen van het boeket was ook de overlast verdwenen.

DIPTERA

De galmuggesoort *Giraudiella inclusa* (Frauenfeld) werd aangetroffen in riet dat als wanddecoratie in een slaapkamer was verwerkt. In het riet vond men de gallen van deze soort. Van buitenaf is de gal nauwelijks te zien, alleen bij een sterke aantasting is de halm iets gezwollen. De soort komt waarschijnlijk algemeen in Nederland voor maar is moeilijk te ontdekken (Docters van Leeuwen, 1957). In de door ons onderzochte gallen werd steeds één larve aangetroffen en voorts nog enige sluipwespen welke niet nader werden gedetermineerd.

De fruitvliegsoort *Drosophila busckii* Coquillett drong in een bepaalde straat in Harderwijk in grote aantallen meerdere woningen binnen. De soort komt in Nederland zeer algemeen voor. De ontwikkeling had in dit geval waarschijnlijk plaats gevonden in een voorraad ingekuilde mais die in de nabijheid van een eendenfarm was gelegen.

Ieder jaar in augustus/september bereiken ons een aantal klachten uit voornamelijk agrarische bedrijven over het voorkomen van de blinde bij *Eristalis tenax* (Linnaeus), of ook wel over het larvale stadium, de zgn. rattestaart-larve. Dit jaar kregen we voor het eerst een aantal vliegen toegezonden van de verwante soort *Myathropa florea* (Linnaeus). Plaats van herkomst was Maren-Kessel. Ze werden aangetroffen in een stal waar ze op warme dagen tegen de ramen gingen zitten. De leefwijze is vergelijkbaar met die van *E. tenax* (Sack, 1932).

COLEOPTERA

De grootste inzending van dit jaar betrof ongetwijfeld een larve van de neushoornkever *Oryctes nasicornis* (Linnaeus) (lengte 59 mm). Deze larven ontwikkelen zich in mest, voeden zich met bladaarde, rottende bladeren en planten, wortelvezels, rottend hout, halfvergaan riet en in zaagsel dat men bij houtzagerijen kan aantreffen. In dit geval werden de larven gevonden bij een stortgat van een papierfabriek op de Veluwe. Dat deze soort ook op andere plaatsen in Nederland voorkomt blijkt o.a. uit een mededeling van Van Rossem e.a., 1977.

Kevers behorende tot de soort *Trox scaber* (Linnaeus) werden toegestuurd vanuit een woning in Sint Oedenrode. Deze soort ontwikkelt zich in oude gedroogde dierlijke stoffen zoals aas, beenderen en in uitwerpselen van vogels. De kevers werden gevonden in een toilet en wa-

ren afkomstig uit het ventilatiekanaal waarin duiven nestelden. Volgens Everts (1903) is deze soort zeer verbreid. Voor de afdeling Bestrijding van Ongedierte was het echter de eerste keer dat zij werd ontvangen.

Vanuit Vlaardingen werd de keversoort *Ptinus clavipes* Panzer toegezonden. In een bad werden al een aantal maanden kevers gevonden, die afkomstig bleken te zijn uit het ventilatiekanaal. Daarin heeft waarschijnlijk een dode vogel gelegen. Deze keversoort is over de hele wereld verspreid en werd ook al eerder in Nederland aangetroffen. Het was echter de eerste keer dat de afdeling hiermee werd geconfronteerd. Als bijzonderheid valt nog te vermelden dat deze soort twee vrouwelijke vormen heeft, f. *clavipes* Panzer en f. *mobilis* Moore (Moore, 1957). Daarnaast beschrijft Woodroffe (1958) de bijzondere reproductiewijze van de soort. De vrouwtjes van de vorm *mobilis* reproducen parthenogenetisch. Hiervoor is echter wel de stimulus van de paring nodig en ook de overdracht van levensvatbaar sperma, hoewel dit verder geen rol speelt voor het nakomelingschap.

In een broodjeszaak in Arnhem werden exemplaren van de keversoort *Carpophilus marginellus* Motschulsky aangetroffen. Gemeld werd van deze kevers dat ze „uit de muur” kwamen. Dit moet een waarnemingsfout zijn geweest. Aangenomen moet worden dat de kevers afkomstig zijn uit een gistende partij voedingsmiddelen. Ook kan de soort afkomstig zijn uit gedroogde en soms overrijpe vruchten. Brakman (1966) vermeldt dat zij één keer eerder in Nederland is aangetroffen in Noord-Brabant. Het is overigens een in de wereld wijdverbreide soort.

Een tweetal soorten behorende tot de familie Lathridiidae werden gedetermineerd. Het bleken te zijn *Aridius nodifer* (Westwood) (= *Coninomus nodifer*) afkomstig uit een woning in Almere en *Corticaria pubescens* (Gyllenhal) uit een oude boerderij in Rhenen. *A. nodifer* (Westwood) werd eerder reeds aangetroffen in een flatwoning in Bergen op Zoom in 1975 en op de zolder van een woning in Wageningen in 1976. Ook Van Rossem (1954) rapporteert over deze soort. Van *C. pubescens* is bekend dat ze voorkomt onder dorre bladeren, oud stro, mos en in dood riet. Het ligt daarom voor de hand om te veronderstellen dat de rieten dakbedekking van de oude boerderij de oorzaak is van het uitbundig voorkomen van deze kevers.

Uit een balk van een woning te Raalte kwamen kevers die bleken te behoren tot de soort *Serropalpus barbatus* (Schaller). De kever legt eieren op stervende of pasgevelde naaldbomen. De soort is eerder aangetroffen in Apeldoorn (Van Rossem, 1952). In de betreffende balk zaten een tiental uitvliegopeningen die wel enige gelijkenis vertonen met de uitvliegopeningen van de gewone houtwesp *Sirex juvencus* Linnaeus.

In een fabrieksgebouw in Leeuwarden werden snuitkevers gevonden die behoren tot *Pentarthrum huttoni* Wollaston. De larven en de kevers leven in vochtig hout, in vermolmde balken, in oude vochtige houten voorwerpen en in oude houten schuttingen. Vaak gaat de aantasting gepaard met houtaantastende schimmels.

Een andere soort behorende tot de familie Curculionidae werd toegezonden vanuit Zierikzee. *Pselactus spadix* (Herbst) (= *Codiosoma spadix*) werd aangetroffen in een voormalig pakhuis. Van de soort is bekend dat ze vooral voorkomt in vochtig naalddhout. Het verspreidingsgebied is in hoofdzaak de kust van Europa en Azië. Everts (1903) vermeldt de soort ook. Hij had ze aangetroffen in perkoenpalen, die werden gebruikt voor zeeweringen in de buurt van Termunten en Zierikzee.

LITERATUUR

- Balkstra, A., 1981. Top 20 van de Afdeling Bestrijding van Ongedierte. Meest voorkomende insecten en mijten in 1980. — *Rat Muis* 29 (3, 4): 37-42.
- Brakman, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggend gebied: 1-219. *Monographieën ned. ent. Vereen.* 2: I-X, 1-219.
- Docters van Leeuwen, W. M., 1957. *Gallenboek*, 2e druk: 1-332. Thieme, Zutphen.
- Everts, Ed., 1903. *Coleoptera Neerlandica* 2: I-IV, 1-796. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage.
- Moore, B. P., 1957. The identity of *Ptinus latro* auct (Coleoptera, Ptinidae). — *Proc. R. ent. Soc. Lond.* (B) 26: 199-202.

- Mourier, H. & O. Winding, 1975. Advisory Work. — *Danish Pest Infestation Lab. ann. Rep.* 1974: 9-15.
- Rossem, G. van, 1952. Verslag over het optreden van enige schadelijke insecten van het jaar 1951. — *Tijdschr. Ent.* 95: LXXXIV-LXXXIX.
- , 1954. Verslag over het optreden van enige schadelijke insecten in het jaar 1953. — *Ent. Ber., Amst.* 15: 246-252.
- Rossem, G. van, C. F. van de Bund & H. C. Burger, 1977. Bijzondere aantastingen door insecten in 1976. — *Ent. Ber., Amst.* 37: 97-98.
- Sack, P., 1932. Syrphidae. — *Fliegen pal. Reg.* 31: 1-451.
- Woodroffe, G. E., 1958. The mode of reproduction of *Ptinus clavipes* Panzer form *mobilis* Moore (= *P. latro* auct.) (Coleoptera: Ptinidae). — *Proc. R. ent. Soc. Lond. (A)* 33 (1-3): 25-30.

Postbus 350, 6700 AJ Wageningen.

THE GENETICS AND BIOLOGY OF DROSOPHILA. M. Ashburner, H. L. Carson and J. N. Thompson jr. (eds), 1981. Vol 3a, XVI ± 500 pp. Author index 21 columns, Subject index 26 columns, Index of Drosophilid taxa 8 columns, Index of non-Drosophilid taxa 5 columns, ISBN 0-12-064945-4. Academic Press Inc. (London) Ltd. Price (bound) £ 40.00.

Earlier issues of this series were discussed in *Ent. Ber., Amst.* 37 (5): 71; 37 (7): 108; 38 (10): 159; 39 (12): 191 and 40 (10): 160. The following topics are dealt with in the present volume. The Drosophilidae: A taxonomic overview (Wheeler); Geographical survey of Drosophilidae: Nearctic species (Wheeler); Drosophilidae of the Neotropical Region (Val, Vilela and Marques); Drosophilidae of the Palearctic Region (Büchli and Rocha Pité); Composition and biogeography of the Afrotropical Drosophilid fauna (Tsacas, Lachaise and David); Oriental species including New Guinea (Okada); Species of Australia and New Zealand (Bock and Parsons); Drosophilidae of Pacific Oceania (Hardy and Kaneshiro); Domesticated and widespread species (Parson and Stanly); Entomophagous and other bizarre Drosophilidae (Ashburner).

The oldest known fossils of Drosophilids date from the Upper Eocene (50 million years B.P.), but the higher Diptera may have begun evolving on the protocontinent Pangaea. The origin of the Drosophilids is placed in the Paleotropical regions at the end of the Cretaceous. Presently just over 2500 valid species are known but the faunistic data on the respective biogeographic regions is still very incomplete: The fauna of the Hawaiian islands only represents about one quarter of the known species. This volume starts with a complete catalogue of the genera, subgenera, species and subspecies. In the following chapters a brief description is given of the geological history and geographical features of the six major geographic regions including a short history of the study of *Drosophila* per region. Then the origin and composition, the endemic and introduced fauna and their relationship with other faunas is discussed. The last chapter provides the available information on Drosophilids with a complete different biology than normally expected from "fruit flies". So there are species which live as commensals of crabs, other species live in the "spittle" of cercopids, there are predators on other insect species while some South and Central American species even develop at cost of eggs and early embryos of treefrogs. The present volume is not only recommended to *Drosophila* workers and evolutionary biologists but also to the interested "general" entomologist. — G. G. M. Schulten.
